

skiftende hospitalsforstanderes kamp med en ofte yderst slet økonomi og om sliddet på bygningerne, der i lange perioder holdtes mindre end nødtørftigt vedlige. Foruden lemmerne og de indlagte – eller indsatte – i dårekisten har hospitalet haft forpligtelse over for latinskolens disciple, som blev bospist ved institutionens bord. En række indtægter og rettigheder af svingende værdi blev tillagt hospitalet. Men trods trængselstider gennem en stor del af hospitalets historie har det som mild stiftelse eksisteret fra reformationen til i dag! En priorrække fra dominikanerklostret må vi savne, kildernes få bevarede navne slår ikke til, men hospitalsforstanderne fra 1546 til den nuværende forstander E. F. Kondrup er fuldtallig oprettet. Bogens sidste afsnit er skrevet af forstander Kondrup, der fortæller om klostrets stilling og organisering i dag. Hermed er der gjort opmærksom på den i og for sig forbavsende kontinuitet i den gamle stiftelse. Det nuværende Ribe Kloster består af ni boliger foruden forstanderens.

Langt over halvdelen af bogens sidetal er helliget bygningshistorien, som gennemgås med stor omhu. Forfatteren har med syv principskitser anskueliggjort klostrets udvikling fra 1200-årene til ca. 1500. Om udviklingen i hospitalstiden har man adskillig viden, og klosterbygningerne har været genstand for en intens forskning. Henrik Græbe viser veneration for og anerkendelse af sine forgængere, de skiftende tiders opmålere, forskere, arkitekter, der har beskæftiget sig med klosteranlægget. Ofte ser man ellers nutidige specialister kaste vrage på senfortidige kollegers arbejde. Men Græbe skriver i harmonisk forståelse for tusindkunstneren, maler og snedker Peder Ussing, Ribe, der i 1841 udførte en smuk, koloreret suite tegninger af klosterbygningerne, for den geniale forsker, museumsarkitekt C. M. Smidt, for opmåleren, arkitekt Axel Hansen og restaurato-

ren, arkitekt H. Lønborg-Jensen. Lønborg-Jensens restaurering af klosterkomplekset varede med afbrydelser fra 1918 til 1932 og blev af arkitekten selv aldrig betragtet som helt tilendebragt, da klostrets i 1600-årene forsvundne østfløj aldrig er blevet genopført. Arkitekterne Lønborg-Jensen og C. M. Schmidt studerede i fællesskab ikke mindre end 22 dominikanerklostre i Tyskland, og Lønborg-Jensen foretog desuden alene en lignende studierejse til Holland og Frankrig. Ud fra dette solide kendskab til dominikanerarkitektur udarbejdes et skitseforslag til en ny østfløj. Arkitekternes entusiasme i denne sag fik lokal støtte i Ribe, men blev mødt med største kølighed eller ligefrem modstand hos de skiftende kirkesyn. Diskussion om graden af restaurering er jo et velkendt fænomen, når det gælder historiske monumenters bevarelse. Trods den manglende østfløj fremtræder Skt. Katharinæ Kloster i dag efter Lønborg-Jensens dygtige restaurering som et helstøbt anlæg med præg af middelalderen i behold, og klostret er et af de bedst bevarede i Danmark.

Bogens inspirerende tekst er ledsaget af en række præcise tegninger af høj kunstnerisk værdi og med et væld af detaljer, udført af de nævnte arkitekter og forskere m.fl. En serie gode fotooptagelser ved Bodil Bencard og Claus Riber afslutter Ribeklostrets jubilæumsbog.

Holger Garner Nielsen

Jomsvikingernes Saga. Harald Blåtand, Svend Tveskæg og Vikingerne i Jomsborg. Oversættelse, indledning og noter ved Helle Degnbol og Helle Jensen. (G. E. C. Gad, 1978). 114 + 49 sider.

I samme udstyr som Knyttingsaga og ligeledes på tilskyndelse af Bodil Begtrup udsendes nu Jomsvikingernes Saga. Også

denne oversættelse må betragtes som en glædelig fornyelse i forhold til C. C. Rafns halvandet hundrede årige arbejde, der såmænd har kunnet købes for 8,75 kr. for få år siden. Den nye oversættelse kan ikke blot trække på filologiens og historievidenskabens landvindinger, men kan også udnytte den moderne digterprosas større frihed, der har gjort de gamle islændinges mundrette stil, med dens hastige skift mellem nutid og fortid, acceptabel for den læsende offentlighed. Ligesom i Knyttingsesaga fornemmer man her, at meget af oversættelsens frappefriske friskhed er funderet i dens teksttroskab. I Jomsvikingernes Saga er modernismen nok ført noget videre. Særlig i replikkerne optræder et yngre nu-dansk, der viser, at oversætterne i praksis har taget stilling til deres eget spørgsmål, om sagaen er humoristisk ment: »Det skal ikke komme an på det,« siger Poppe, da Harald Blåtand kræver jærtegn af ham.

Til den gode oversættelse svarer et fortrinligt apparat: Indledningen gør rede for problemerne både omkring sagaens gådefulde litterære karakter, dens håndskriftforhold, dens kilder og historicitet og dens betydning for senere digtning. Både her og i den bibliografiske note gives der en udmærket indføring i forskningen omkring sagaen. Noterne er stort set udmærkede, og som noget nyt er der tilføjet et kort. Man gøres opmærksom på Jomsvikingernes Saga som et problematisk værk, et stridens æble blandt forskere. Den videnskabelige indføring tynger ikke, men tilføjer bogen en dimension, som fordyber læserens glæde.

For historikere bliver Jomsvikingernes Saga næppe igen en kilde til viden om »wie es eigentlich gewesen« i den senere vikingetid. Derimod er den, trods sit digteriske præg, et vigtigt led i overleveringen af de islandske historiske traditioner, hvis udforskning ikke kun er et filologisk-litterærhistorisk anliggende, men berører historikers arbejdsfelt. Det er derfor

glædeligt, at den nye oversættelse fremtræder i et så udmærket klædebon.

Rikke Malmros

H. C. Gulløv: *Kampen om sjælene*. (Nationalmuseet, 1978). 68 sider.

Kampen om sjælene er rivaliseringen mellem den kongelige mission i Grønland, påbegyndt af Hans Egede i 1721, og den herrnhutiske mission, der fik sin første station i 1733, om proselytter blandt grønlænderne. I det lange løb vandt den kongelige mission, idet herrnhuterne forlod Grønland år 1900. De havde da 6 missionsstationer, mens den kongelige mission på samme tidspunkt blev omdannet til kirkesamfund (1905). Men i den første tid stod herrnhuterne stærkt i Godthåbsdistriktet, og det gennemgår forfatteren på små 10 sider i nøje overensstemmelse med Finn Gads fremstilling i *Grønlands Historie* bd. II, hvorfra lange citater er hentet, med og uden anførelsestegn. Dog er hans konklusioner om herrnhuternes betydning for det grønlandske samfunds omkalfatring dristigere end Gads, men den korte fremstillingsform har ikke levnet plads til at vise disse konklusioners berettigelse.

I øvrigt handler det lille smukt udstyrede skrift om, hvad offentligheden i Europa vidste om grønlænderne lige fra opdagelsesrejserne i det 16. og 17. århundrede frem til Hans Egede og andre 1700-tals missionærer. Som i tidligere artikler af Gulløv behandles Hans Egedes virke med respekt for manden og stor forståelse for hans baggrund i samtidens generelle holdninger og tilstande.

En særlig interesse er viet til Ludvig Holbergs brug af Egedes indberetninger og skrifter i sit historiske, juridiske og litterære forfatterskab. Her har forfatteren anvendt sin egen undersøgelse, der gennemdokumenteret findes i tidsskriftet *Grønland* 1978 s. 77-97. Som etnograf,